TISZÁNTÚL

Politikai napilap

ELŐFIZETÉSI ÁRA
A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre ..... 16 k.
Negyedévre ..... 4 „
Helyben házhoz hordva:
Egész évre ..... 20 kor.
Negyedévre ..... 5 „
Vidékre postán szállitva:
Egész évre ..... 24 kor
Negyedévre ..... 6 „
Egyes szám ára 8 fillér

Megjelenik minden nap, a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 6

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők

XX. évfolyam 90. szám. Nagyvárad. Kedd 1914. április 21

A leánygimnázium kérdéséhez.

A „Tiszántul“ f. év április 18-iki számában „A leánygimnázium ügye az iskolaszék előtt“ cimü közlemény szerint egy javaslat lett az iskolaszékhez terjesztve, mely ugyancsak egyszerü módon igyekszik megoldani a leányok gimnáziumi oktatásának és nevelésének kérdését, azon szorult helyzetből folyólag, hogy a vall.- és közokt. miniszter 185334/1914 sz. rendeletével a helybeli gimnáziumba felvett leány magántanulókat a rendes tanórák látogatásától **eltiltotta.**

Mindenek előtt azt a kérdést kell felvetnünk, mi okból hozta meg a miniszter e rendeletét?

Felelet: azon okból, mert nálunk a koedukatinalis nevelés még csak elméletben van meg; a gyakorlatban az ovodai neveléssel véget ér. Azon okból hozta meg a miniszter ezen rendeletét, mert a magántanuló leány növendékeknek a tanórákon jelenléte, a fiu tanulókra — a tapasztalat szerint — zavarólag hat, őket szórakozottakká, figyelmetlenekké teszi. A leánynövendékekkel való ismeretség az ebből folyó szórakozás, az utcai kisérgetések az iskolába és haza, sok időt vonnak el a komoly munka rovására és kellő külső felügyelet hiányában a serdülő ifjak között könnyen veszedelmes érzelmi motivumokat válthat ki.

Ezen miniszteri rendelet szerint a leánytanulók eltiltva levén a rendes tanórák látogatásától, mindjárt önkénytelenül merült fel az a kérdés is, hogy ily esetben lehet-e eredménye a leányok gimnáziumi magántanulásának? Felelet: nem lehet, mert vannak tantárgyak, melyeket a tanuló magánuton nem sajátithat el, melyeknek megértésére csak jól felszerelt középiskolai taneszközök segélyével, szemléltetés mellett lehetséges (fizika, vegytan, mértan, természetrajz, földrajz.)

Arról kell tehát gondoskodni, hogy a magántanuló a megfelelő tárgyaknál szemléltetéshez, a kisérletezésekhez juthasson.

A javaslat szerint erre szolgálna az ujvárosi polgári leányiskola 4 tanterme és az intézet tanszertára.

Az intézet felszerelése azonban nem felel meg a középiskolai oktatás szükségletének. És a mint nem lehet elemi iskolai tanszerekkel fedezni a polgáriiskolai oktatás szükségeit, ugy a polgári iskola részére elegendőnek vélt tanszerekkel nem lehet szolgálni a középiskolai kisérletezések megkövetelt mértékét.

Az oktatás naponkint 3—5-ig tartatnék 4 tanteremben. Egy osztály nyerne tehát hetenkint 8 órát. Ez igen kevés idő. Mert ha a magántanfolyam nem is ölelné fel az összes tárgyakat, pl. a magyar nyelvet, irodalmat, történelmet, földrajzot, bölcsészetet nem is venné feldolgozása körébe, a fenmaradó latin, németnyelvek, a görög vagy görögpótló, a fizika, a számtan, a mértan, a vegytan, természetrajz részére **valljuk meg, nagyon kevés idő jutna.** Hát a kisérletezésekre, a természettudományi tárgyaknál honnét vennők az időt?

Az előadásokat okleveles gimnáziumi tanárok látnák el. Ez ellen igazán semmi ellenvetést tenni nem lehet. Csak az a baj, hogy a miniszternek van megint egy rendelete, melyszerint középiskolai tanár oly magántanulót, kit ő maga tanit és készit elő a vizsgára, ő maga nem vizsgáztathat. Igy pl. a reáliskolákban okleveles tanár tanitja a latinnyelvet heti 4—5 órában, de a reáliskolában még sem teheti le a tanuló a vizsgálatot, sőt a reáliskolához kiküldött miniszteri érettségi biztos ellenőrzése sem elegendő a latin érettségineknek a reáliskolában való letehetéséhez.

Avagy van biztositék arra, hogy e magán gimnáziumi tanfolyamot végzett leánytanulók ugyanazon gimnáziumi tanárok előtt vizsgázhatnak, kik őket előkészitették s ugyanazok előtt érettségizhetnek is?

Bármennyire tetszetős és könnyünek látszó is a javaslat tervezete, nem kivihető.

Az iskolaszék nem vállalhat felelősséget, sikert nem biztosithat, ha ezreket is áldoz a szükséges szemléltető taneszközök beszerzésére, ha rendelkezésre bocsátja is a szükséges tantermeket, ha a polgári leányiskola lelkes tantestülete a felügyelet és ellenőrzés felelősségét elvállalja is, a tervbe vett csekély óraszám, tehát az előkészitésre szánt idő elégtelensége, a vizsgáztatás lehetőségének kérdése a szép terv megvalósulását aligha engedik?

A középiskolai oktatás kérdésének komolyságát semmi sem igazolja inkább, mint az évek óta huzódó középiskolai egységesités kérdése, mely a reáliskola és gimnázium tantervi kérdését megoldani nem tudja.

A leánygimnázium ügye sem oly egyszerü s a lelkes ügyszeretet még nem elég a megoldáshoz. **T.**

Mindennemü szőrme és ruhanemüek megóvására, molykárok ellen csakis a valódi Mirt-molyirtó keveréket használjuk, mely a legbiztosabban peték ellen is; kellemes illatanál fogva szekrényekben is alkalmazható.

Ugyszinte raktáron vannak és legolcsóbban kaphatók, Weinreich-féle molyalther, mof, Bagaria papir, szagtalan molyirtó gyökér, Tarmalit, Naphtalin, Terpetinszesz, Pacsuli és Kamphor

Farkas István
Apolló drogeriájában
Nagyvárad, Rákóczi-ut 7/B.
Telefon 13 02. Telefon 13-02.

Pályázat a közvágóhid épitésére.

41 pályázat érkezett be.

Az uj nagyváradi közvágóhid épitésének kérdése most már olyan stádiumba jutott, hogy rövid időn belül megkezdhetik az épitési munkákat.

A város legujabb 3 milliós kölcsöne módot nyujt erre a városnak.

A meghirdetett pályázatra összesen 41 pályázat érkezett be s ebben a helyi ipar igen szépen van képviselve. A pályázat eredménye csak a beadott ajánlatok átszámitása után tünik ki, de az már látszik, hogy a munkálatok jórészét a helyi ipar kapja meg.

A tegnap megtartott ajánlati tárgyaláson konstatálták, hogy 41 ajánlattevőnek biztositéka érkezett le, de csak 38 pályázatot adtak be a városi iktatóba.

Ezeket felbontotta *Komlóssy* József elnök. A beérkezett ajánlatok a következők:

Ifj. Rimanóczy Kálmán cég asztalos munkákra 13157 K 99 f, Széles Sándor asztalos munkákra 15573 K 91 f, 8 százalék engedmény. Nagyvárad város villamos müve villamos motorokra 13276 K 77 f, 10 százazalék engedmény, Hollandi, Papp és Wellisch asztalos munkákra 14965 K 85 fillér, Schlick és Nikolson gépberendezésekre 179945 K 43 f, Schlick és Nicholson vasmüvekre 47666 K 61 f, Ritz Kornél (Bpest) villamos vizvezeték berendezésekre 7700 K, Beég Herman vizvezetékberendezésére 17398 K 80 f, Gauer és Tsa vasfelszerelés belsőberendezésekre 95517 K 90 f.

Winkler Izidor szobafestő- és mázolómunkákra 14886 K 33 f, Török Sándor és Társa lakatosmunka és dróthálóra 23281 K 17 f, Agárdi István mázolómunkára 12428 K 37 f, 10 százalék engedmény, Goldberger Lajos bádogos és vizvezetéki munkákra 22787 K 62 f, Reisinger József összmunkákra 523,938 K 36 f, 3 százalék engedmény, Tarsoly Ferenc asztalosmunkákra 15647 K 52 f, Pénzes Lajos ácsmunkálatokra 40517 K 43 f, Hazai gépgyár részvénytársaság (Budapest) gépberendezésre 162,713 K 43 f, ugyanez alternativ ajánlatban 145,774 K 58 f.

Röck István vasfelszerelés belső berendezésre 195,351 K 19 f, Pethő Zsigmond mázolómunkákra 11105 K 98 f, Tóth Kálmán bádogos és vizvezetéki munkákra 27372 K 15 f, 1 százalék engedménnyel, Nagyváradi Vasöntőde és Gépgyár vasmü és gépberendezésre 38468 K 54 fillér, 10 százalék engedménnyel. — Ajánlata vasmü és gépre 154400 K. 35 f., sodronyra 1550 K. 92 f., Bernácsik József vizvezetéki és csatornázási munkákra 3456 K. 10 f, 5 százalék engedmény, Kollár József bádogos müvekre 3406 K. 06 f, 5 százalék engedmény, Czapfalvy József mázolómunkákra 10360 K. 40 f, Pénzes József és Tsai ácsmunkákra 47213 K. 32 f, Rendes Vilmos föld, kőmüves elhelyező, vizvezetéki és udvarberemdezési munkákra 322995 K. 98 f.

Támadi László cserepező munkákra 12941 K. 20 f. Novák Kálmán Tsai szobafestő és mázoló munkákra 9779 K. 30 f, Szabó Károly és Fiai asztalos munkákra 10760 K. 66 f, Szőke Ferenc és ifj. Weisz József cserepező munkákra 13991 K. 12 f, Gerster, Megyeri és Szunyogh az összmunkákra 708,914 K. 74 f, 4·7 százalék engedménnyel Grünwald Jenő vas, lakatos és drótfonalmunkákra 67034 K. 77 f, Szántó D. Vicsai tv. vas, lakatos, vizvezeték, drótháló munkákra 88595 K 79 f., 2 százalék engedmény, Fey Rezső bádogos vizvezatéki munkákra 30831 K 24 f., Magyar mérleg és gépgyár marhamérlegekre 100—100 K. Tátray Sándor vizvezeték, marhamérleg, kutak munkáira 19773 K 70 f, 2 százalék engedmény, Madarász Testvérek földtömések, elhelyező cserép és csatorna munkákra 322254 K 30 f, Rosenberg Izsó burkolatmunkákra 47067 K 37 f, Waldmann Antal Budapest csatorna, vizvezeték stb. munkákra 142257 K 71 f.

Az ajánlatok felbontása közben érkezett még két ajánlat postán. Ezeket délután bontották fel. A két ajánlat a következő:

Strasser Albert (Budapest) aszbeszt munkákra 66061 K összeggel, Rosemann és Kühnemann (Budapest) vasfelszerelésekre, 164382 K.

Az összes ajánlatokat a számvevői és mérnöki hivatal átszámitja s ennek alapján döntenek, hogy kik kapják meg az épitési munkákat.

Királyunk beteg.

Nyugtalanitó hirek fekete madarai röpködnek egy idő óta Első Ferenc József egészségéről.

Mindennap orvosi jelentéseket fognak kiadni a király állapotáról. Az első jelentés, amelyet ma délelőtt adtak ki, igy szól:

Kerzl dr és Ortner dr tanár udvari tanácsos kezelőorvosok által kiadott orvosi jelentés szerint ő Felsége körülbelül 14 nap óta fönnálló váltakozó rekedtségben, a nagy légzőutak lázmentes hurutjában, időnkint való fázásban és lázas hőmérséklet emelkedésében szenvedett. E hónap 18-án pedig a jobb felső tüdőlebeny legkisebb légesőelágazásaiban korlátolt területü sürü hurutcentrum képződött.

Ő Felsége az éjszakát aránylag jól töltötte. Szubjektiv állapota nem kedvezőtlen. A Felség ma is korán kelt föl, hogy a szokásos módon elintézze az államügyeket.

A *Neues Wiener Tagblat* jelenti, hogy Ortner dr tanár, udvari tanácsos tegnap két izben volt a királynál. Tegnap este a szokásos időben feküdt le a király. Hőmérséklete az esti órákban 38 fok volt.

A GYERMEKEK VÉDELME.

Szivünkből való és mindenben helyeselhető mozgalom ügyében tartanak most kongresszust Nagyváradon. Nem lehet vitatkozni se pro, se kontra e kérdésről, mert hiszen a gyermekekről van szó, akiket az Ur Jézus szeretetével annyira kitüntetett, azokról a gyermekekről, akiknek felkarolása, a jövőjükről való gondoskodás, az elzülléstől való megmentésük, első sorban is vallásos és hazafias érdek. Minden olyan mozgalom előtt meghajlunk, melynek támasza a tiszta, hamisitatlan erkölcs.

Keresztény ideált látunk megtestesülve ebben a poétikusan szép mozgalomban, mely önzetlenül iparkodik megmenteni egy nemzedéket a nemzetnek.

Sajnos ma már ott vagyunk, hogy Magyarország a züllés, az elhagyatottság, a bomlás utjára jutott. Családi szentélyeket tépáznak meg, a női becsület liliomát tiporják lábbal, expressz vonattal haladunk az érzékiesség, a szabadszerelem undoritó posványa felé. Ami szent, ami szép, ami ideális, ami családi tüzhelynek melegitő kandallója volt: mindent, mindent kioltott egy áramlat, amely nem ismer semmi magasztosat „*Engedjétek a kisdedeket hozzám jönni*“. A jelen és jövő gyermeknevelési rendszerének ez a krisztusi mondás, ez az isteni ige a követendő törvénye. Engedjétek a keresztény tanok mélységes üde tengeréhez a kisdedeket.

De vigyázzunk! A gyermekek istápolásában, fölkarolásában nemcsak az elhagyott, a kiüldözött gyermekeket kell értenünk, mert hisz vannak védelemre szorulók egyes apák és anyák ernyedt erkölcsü tüzhelye körül is. Létesithetünk intézményeket, — mert hisz vannak is — az elhagyatottak istápolására, de nincsenek intézkedések azokra nézve, akik a családi tüzhelyek mellett szivják magukba a bün mételyező mérgét, az erkölcsi romlás lassan ölő tuberkulózisát.

„Engedjétek hozzám a kisdedeket“. Engedjétek az igazi hit tiszta patakjához, melynek zöld pázsitja mellett családapák és családanyák nevelődnek, akiknek karjai között igazi nevelők, a gyermek védelemnek, — ha nem is doktorok, — de a márványnál is erősebb oszlopai képződnek.

A gyermekvédelem kongresszusának alapelvei csak akkor állnak szilárd talajon, ha megegyeznek a mi gondolkozásunkkal: megmenteni a gyermeket keresztény hitének, a társadalomnak, hazájának. A védelemre szorultak lelki nevelése legyen a fő, mert hiába minden küzdés, minden hivatalos nagyképü gyülésezés, hiába apad el annyi könnyek patakja, hiába emelünk kolasszális épületeket az árvák és elhagyatottak istápolására, ha beköltözik az erkölcstelenség undoritó férge még a bogárhátu, muskátlis ablaku házak kis pitvarába is.

Védjük a gyermekeket! Szép és nemes gondolat ez, krisztusi charitas, hiszen igy lesz boldog a hon. De tovább kell mennünk ebben a nagy védelmi munkában, karoljuk fel azokat is, akikre semmiféle humanus intézkedés nem terjeszkedik ki, akiknek megmentésére, illetve felnevelésére eddig még semmiféle törvény nem intézkedik, akiket a a kárhozat karjába dobott születésük mostoha sorsa.

Semmiféle intézmény, liga, kongresszus nem segithet ezen, csak egyetlen egy csodatevő orvos, a hit. Aki valláserkölcsi alapon áll, valláserkölcsi alapon nevel, aki hazafias gondolkodásu: becsületes, tisztes lesz annak minden ténye is. Megvannak nekünk az intézményeink, az állam is velünk karöltve akar haladni céljaink felé, de intézményeik mégis törpe minoritásba maradnak, mert mig mi szivet-lelket nemesitve a szó szoros értelmében megtudjuk menteni nemcsak az elhagyottakat, hanem a gondokkal küzködő szülők gyermekeit is, addig vallásos nevelés hiján csiráikban senyvednek el a mi szivünkhöz nőttek, mert napról-napra terjed a métely ott, ahová a vallás áldástosztó kezei nem nyulhatnak.

Védjük a gyermekeket! És ha gyermekeket akarunk védeni, elsősorban neveljünk vallásos, hazafias, becsületes apákat és anyákat.

Szabados Pál.

HOLLANDY, PAPP ÉS VELITS

Telefon 956. sz.

műbutor-, portál- és épület-asztalosok
lakberendezési vállalata
Füzesfa-telep 7. sz. Uj vashidfő mellett.

Gépek villanyerőre felszerelve. — Készitünk teljes lakberendezéseket, kávéház, vendéglő és egyéb üzletek teljes felszerelését, ugyszintén kapuzatok és épületmunkákat.

Teljes konyha- és előszoba-berendezéseket raktáron tartunk.

Tervekkel és rajzokkal
kivánatra dijtalanul szolgálunk.

A királynak gyakran van köhögési ingere, állapota azonban egyébként általában nem rossz. Ma reggel ismét megjelent a királynál Kerzl dr és Ortner dr. A király betegségét mélyre lenyuló légcsőhurutban állapitották meg. A király a meghülés ellenére dolgozószobájába ment és elintézte a folyó kormányzati ügyeket. Orvosai tanácsára azonban a beszédnél kiméli nie kell magát.

*

Mint késő éjszaka telefonon jelenti tudósitónk, a király állapotában határozott javulás észlelhető. Remélik, hogy pár nap mulva teljesen felépül az uralkodó. Az orvosok tanácsára a delegációs ülések megnyitására a király nem fog Budapestre jönni, hanem Ferenc Ferdinánd trónörökös fogja helyettesiteni. Ma délután az uralkodó fogadta Berethold külügyminisztert, aki az abbáziai tanácskozásról számolt be.

Félmilliós folyórendezés a vármegyében.

Halász Elemér akciója. — Népes értekezlet Margitán.

Április első napjaiban a Tiszántúl közölte elsőnek *Halász* Elemér margitai főszolgabiró ama nagyszabásu tervét, melyek alapján meg akarja szabaditani a margitai járást az örökös árvizokozta rombolásoktól. A megkezdett akció már tegnap nagy lépéseket tett a megvalósulás felé.

Halász Elemér, mint megirtuk, április 19-ére értekezletre hivta össze azokat a birtokosokat, akiknek földjét évről-évre végigpusztitotta a Berettyó, meg a Bisztra. Az értekezleten több százra menő birtokos jelent meg, köztük *Klobusitzky* Tibor, *Szathmáry Király* Andor, *Szilágyi* Zsigmond. A kulturmérnöki hivatal részéről Varró Domokos, a földmivelésügyi kirendeltség részéről Ipolyi Keller Gyula.

Az értekezleten Halász Elemér elnökölt, aki ismertette az összejövetel célját. Élénk szinekkel ecsetelte azt az óriási pusztitást, amit a Berettyó, meg a Bisztra idéz elő és amelyen segiteni kell. A megtartott vizsgálat során kiderült, hogy a folytonos kiöntéseknek a Berettyó eliszaposodása, tisztátalansága az oka. A törvények értelmében a folyót az érintett községeknek kellene ugyan tisztitani, azonban ezt a kötelezettséget már évtizedek óta elmulasztják. E miatt nincs rendes lefolyása a viznek.

A végleges megoldása az volna, ha a Berettyót ezen a vidéken is szabályoznák. A szabályozás azonban az érdekeltek számára tekintettel, keresztülvihetetlen, mert a nagyarányu munkálatok több millió koronát kivánnának meg. Ehelyett ez alkalommal mederrendezésről lehet csak szó. A mederrendezés terveit a kulturmérnöki hivatal készitette el és a munkálatokat azok alapján a községek teljesitenék.

Az értekezlet tagjai lelkesedéssel fogadták el Halász Elemér előterjesztését. A részletes tárgyalás során többen szólaltak fel. A felszólalók azt hangoztatták, hogy a mederrendezéssel nem lesz végleg megoldva a kérdés, mert Szilágyvármegyében, ahol a Berettyó ered, nem lesz rendezve a folyó és akkor a bihari munka is haszontalan lesz.

Ipolyi Keller Gyula megnyugtatta a felszólalókat. Ha Biharmegyében meg lesz a rendezés, akkor Szilágyvármegyét is lehet kötelezni hasonló munkára.

A mederrendezés költségei több mint félmillió koronába kerülnek. Ez az összeg az érdekeltek közt annyira megoszlik, hogy egy-egy holdra 6—8—10 korona fog jutni. — De tekintélyes államsegélyre is van kilátás.

A Berettyó rendezése természetesen magával hordja a folyóba ömlő kis hegyi patakok medreinek rendezését is, ami a Berettyó rendezésével egyidejüleg fog megtörténni. — Legnagyobb folyója még ennek a környéknek a Bisztra. Ez a két folyó egyformán veszélyezteti a vidéket. Most a Berettyó rendezésével a Bisztra rendezése is napirendre került, még pedig szoros összefüggésben a Berettyóéval. A két, csaknem párhuzamosan haladó folyó közötti földeken csatornákat vágnak. Ezeknek a csatornáknak lesz a feladatuk a Berettyó vizfölöslegét átvezetni a Bisztrába.

Az értekezleten megválasztottak egy bizottságot Halász Elemér elnökletével. E bizottságnak az lesz a feladata, hogy a rendkivüli fontos ügyben a tervek elkészitését sürgesse és időközben a kellő lépéseket megtegye az államsegély iránt.

Eddigi értesüléseink szerint a nagyszabásu tervek kivitelét már a folyó évben megfogják kezdeni.

A keresztényszociálista Otthon felavatása.

Az alatt a rövid idő alatt, mióta a keresztényszociálisták szervezkedése folyik, már oly tekintélyes lett a keresztényszociálisták száma, hogy szükségessé vált részükre külön Otthonról gondoskodni, ahol megtalálják társadalmi szórakozásukat és tovább müvelődésük eszközeit. A munkások legmegbizhatóbb elemei csatlakoztak ehez a mozgalomhoz, az öntudatos munkásság szine-java, akik a keresztényszociálista Otthont saját erejükből létesitették és tartják fenn. Ezek a munkások a keresztényszociáliszta eszme uttörői, akik nagyfontosságu missziót teljesitenek akkor, midőn a keresztény eszmét beviszik a munkások közé, arra a térre tehát, mely a vallás számára elveszettnek látszott, amely területre pedig be kell hatolnunk, hogy megmentsük a munkásság többségét a vallástalan, destruktiv irányzatu szociáldemokratáktól.

Az egész keresztény társadalomnak támogatnia kell ezeket a nemes, bátor munkásokat, akik fel merték emelni a keresztényszociálizmus zászlaját. A munkanélküliség dönti nyomorba ma a munkást s azért kétszeresen fontos kötelessége mindenkinek, hogy a még kinálkozó csekély munkaalkalmat is ezeknek a munkásoknak nyujtsa, akik megérdemlik ezt azért is, mert megbizhatóbbak, meg azért is, mert a felebaráti szeretet törvénye szerint szeretnünk kell mindenkit, de legjobban kell szeretnünk a hozzánk tartozókat.

Vasárnap délután volt a keresztény szociálista Otthon házavatása. Az ülést *Gábris* János elnök nyitotta meg, s aztán dr *Papp* Károly tartotta meg a felavató beszédet melyben vázolta a keresztényszociálista elveket, s szembe állitotta ezeket a forradalmi szociálizmus elveivel.

A müvelődés szükségét hangsulyozta, mely megment attól, hogy jelszavak után induljunk.

Végül áldást és a Krisztus békéjét kivánta az Otthon házára és a benne levőkre.

Utána dr *Popity* János tartott gyujtóhatásu beszédet. Majd *Székely* Lajos intézett buzditó beszédet a megjelentekhez. Végül *Fetzer* József a papnevelő intézet lelkiigazgatója, a katholikus egyesületek lelkes támogatója tartott meleg, szeretettől áthatott beszédet a megjelentekhez.

Az ülést Gábris János elnök lelkesitő beszéde zárta be.

Értekezlet

az Iparvédő Egyesület ügyében

A nagyváradi Iparvédő Egyesület ügyében összehivott értekezletet nagy érdeklődés mellett tartották meg vasárnap a városháza bizottsági termében, *Hlatky* Endre főispán elnöklete alatt. Városunk előkelősége nagy számmal vett részt az értekezleten.

Hlatky Endre rövid beszédben üdvözli a megjelenteket; kifejti, hogy a felvetett nemes eszme kell, hogy áthassa a hazafiasan gondolkozók szivét. Elismeréssel emliti fel dr Dayka Endre r. kapitány buzgó törekvését az iparügyek felkarolása körül s felkéri, hogy a tervbe vett egyesület célját, hivatását ismertesse.

Dr *Dayka* Endre hosszasabban szólott a dologhoz. Az Iparvédő Egyesület eszméjét az adta, hogy tapasztalták a helyi ipar mellőzését. Pedig Nagyváradnak van elég képzett iparosa. Ma is igy van, mikor általános a munkanélküliség s a városnak kell segélyezni a munkásokat. Külföldről, vagy legalább is Budapestről hozatnak sokan ruhát, butort, stb. — Azt célozza az egyesület, hogy az idegen ipar helyett a helyi iparnak csináljon propagandát. Felveszik az egyesület programmjába a közönség megvédését is, a rosz munkát teljesitő iparosokkal szemben, valamint az iparfejlesztést is. Felmerült nemrégen egy iparpalota épitésének a terve, amelyet a konzervativek elleneznek. Egy ilyen védőegyesület vihetné előbbre a hasonló kérdéseket s virágoztatná fel a helyi ipart. Első sorban a helyi ipar védelmére szövetkeznek, de másod sorban a helyi iparon kivül a magyar ipar támogatása és védelme is programmpontjuk lesz. Végül az alapszabályokat ismertette.

Ezután elfogadták az előterjesztést, a megválasztandó védnök, diszelnökök, elnökök, tisztviselők és a választmányra nézve; a névsort vasárnapi számunkban már közöltük.

Dr *Szilágyi* Géza ügyvéd helyesli az egyesület létesitését, de az alapszabályok módositását kivánja oly irányban, hogy a helyi ipari termékek exportjának előmozditását is vegyék be az egyesület müködési körébe. Erre van tér pl. a Balkánon, hol versenyképes helyi ipari készitményeinknek piacot szerezhetnénk, ha a magyar kir. Keresk. Muzeummal és a konzulokkal is összeköttetésbe lépnénk.

Hlatky Endre főispán kijelenti, hogy most még nem hozhatunk végleges határozatot, csak a megalakulás után. Különben nem az alapszabály a fő, hanem az kell, hogy az emberek átérezzék a helyi ipar támogatásának szükségét. Ma a legalkalmasabb erre az idő s támogassuk egymást. Az bizonyos, hogy egy iparos sem veszi szivesen, ha nem helyi ipari termék pártolását látja. Ő mint ügyvéd, sem nézte valami jó szemmel, mikor idegen ügyvédeket biztak

meg helybeli ügyek vitelével. Rátér arra, hogy pl. a Vöröskereszt egyletnek, amelynek oly nemes a célja, van kitünő alapszabálya, de 10 év óta ülést sem tartott. Ne hagyjuk el, hanem támogassuk egymást. Az a fontos, hogy átérezzük annak a szent ügynek fontosságát, amelyre vállalkoztunk. (Éljenzés, taps.)

Ezután határozatképen kimondja, hogy az értekezlet óhajtja a Nagyváradi Iparvédő Egyesület megalakitását.

Czeglédy Jeremiás ipartestületi elnök jólesö örömmel látja, hogy már az első összejövetel iránt ily impozáns módon nyilatkozott meg az érdeklődés s hiszi, hogy a nemes cél megvalósul. Köszönetet mond a főispánnak és a megjelenteknek.

Ezzel véget ért az értekezlet.

Agyonlőttek egy megvadult bikát.

Pánik az állatvásáron.

Izgalmas szenzációja volt tegnap délután két órakor az állatvásárnak. Megvadult egy temperamentumos bika, azt hitte, hogy a pusztán van és el kezdett őrülten futkosni. A jámbor tehénkék remegve rohantak szanaszét, a földről porfelleg szállt fel s a piacon fejevesztett pánik tört ki. Az óriási kavarodásból akkor ocsudtak fel az emberek, mikor a dühös bika kirohant a vásár területéről és bömbölve rohant a város felé.

A megvadult állat Atyás községből való. Topán Demeter és Oláh Miklós hajcsárok két bikát hajtottak be Atyásról Nagyváradra s a megvadult állatot Hőnig Dávid nagyváradi mészárosnak kellett volna átvenni. Egy őrizetlen pillanatban a bika elszabadult s a port hányva szarvával, nekirontott a legközelebb álló szarvasmarháknak.

Popán Demeter utána futott, elibe került, de a bika fellökte és tovább rohant. A hajcsár nem sérült meg. A nagy zürzavarban elvesztették a bikát, amely körbe-körbe futkosott.

A kapunál Rózsa nevü rendőr állott. A rendőr kardot rántott és ahelyett, hogy a bika szügyébe döfte volna, az orrára vágott, mire a bika véres orral futott tovább. Átment a Füzesen és az uj hidon keresztül az olaszi oldalra rohant.

Itt a szemtanuk állitása szerint fellökött két gyermeket, akik szerencsére oldalt bukták és igy az ijedelmen kivül nem lett más bajuk.

Több ember menekült el a felbőszült állat utjából s nagy tömeg hullámzott utána, persze tisztes távolságban.

Egy krumpli földön talált egy rossz sárga kabátot, annak esett neki, döfködte jobbról-balról, sürü porfelleget vert fel maga körül és folyton bőgött.

Igy találta *Jánossy* Gyula főkapitányhelyettes, akit, *Ehrlich* Imre, az inspekciós rendőrtiszt értesitett. Jánossy Gyula felkérte *Ladányi* János puskamüvest, hogy fegyverkezzék föl s maga mellé véve *Forrás* rendőrt, elindultak a megvadult állat ellen. A három fegyveres embert persze olyan tömeg követte, mintha mozifelvétel készült volna.

Körül-belül 55—60 lépésnyiről egyszerre lőttek Jánossy Gyula és Ladányi János. A bika térdre bukott s a következő pillanatban elnyult. Alig lehetett visszatartani a tömeget. Közelből aztán meg kapta a kegyelemlövést is, mire a hatalmas állat kiszenvedett. Husát kimérik a hatósági mészárszékben.

Mértékhitelesitési határozatok.

Nagyváradon és Biharmegyében.

Tudomására hozzuk az érdekelteknek, hogy a kereskedelemügyi m. kir. miniszter 16624. IV.—1914. sz. a. rendeletet bocsátott ki az időszakonként való mértékhitelesités rendje és az időszakos hitelesitési központok kijelölése tárgyában. A rendelet főáb elvei a következők :

A mértékek és mérőeszközök 2—2 évi időszakos hitelesitése az állami mértékhitelesitő hivatalok székhelyein s ezeken kivül a rendelet függelékében megnevezett helységekben, mint hitelesitési központban történik. E központok két csoportra osztatnak. Az egyik csoportban a 2–2 évi időszaki hitelesités minden páratlan számu évben, a másikban minden páros számu évben történik.

Nagyvárad város területén az időszakos hitelesités a jelen rendelet függelékében megállapitott csoportositás szerint részben a páratlan, részben a páros számu évek folyamán tartatik meg. A hitelesitési központokul ki nem jelölt községek azon csoporthoz tartoznak, amelybe az illető járás központokul kijelölt községei tartoznak.

Valamely községnek a rendelet függelékében megállapitott csoportok egyikéből a másikba való áthelyezését az illető község előljáróságának indokolt kérelme alapján a keresk. miniszter engedélyezi. Az időszakos hitelesitésre kötelezett felek mértékeik és mérőeszközeik időszakos hitelesitését a jelen rendelet függelékében megállapitott bármely hitelesitési központban eszközölhetik s szabadságukban áll az 1907 : V. t. c. 20. §-a alapján az időszakos hitesitést az 1912. évi dec. 31-én 95035. sz. a. kelt K. M. rend. 31. §-ában foglalt határozmányok betartásával a helyszinén is igénybe venni.

A rendelet megjelenése napján folyó évi március hó 18-án hatályba lépett.

Az időszaki hitelesitési központ beosztása Nagyvárad városra és Biharmegyére tekintettel a következő módon történt. A mértékhitelesitő hivatal székhelye : Nagyvárad. Az időszakos hitelesitési központok I. Csoport : (Időszakos hitelesités éve minden páratlan számu év.) 1. Nagyvárad thj. város (az első kerület Olaszi és Hegy részére.) Biharmegyében : Berettyóujfalui járás 2. B.-ujfalu, 3. Csökmő, 4. Darvas, 5. Hencida 6. Pocsaj, 7. Váncsod, 8. Zsáka, Derecskei j : 9. Derecske, 10. H.-pályi, 11. Sáránd. Érmihályfalvai j. : 12. Bagamér, 13. Érmihályfalva, 14. Erselind, 15. Értarcsa, 16. Ottomány, 17. Piskolt, 18. Szalacs. Közp járás : 19. Bihar, 20. Biharpüspöki, 21. Fugyivásárhely, 22. Köröstarján, 23. Mezőtelegd, 24. Váradless, 25. Váradszentmárton. Margittai j. : 26. Albis, 27. Bályok, 28. B.-Széplak. 29. Cséhtelek, 30. Felsőderna, 31. Margitta, 32. Micske, 33. Tóti, 34. V.-Ábrány. Biharkeresztesi járás : 35. B.-Böszörmény, 36. Biharkeresztes, 37. Bors, 38. Komádi, 39. Körösszakáll, 40. M.-peterd, 41. Nagykereki. Sárréti j. : 42. Báránd, 43, Bnbajom, 44. Nagyrábé, 45. Sáp, 46. Sárrétudvari, 47. Szerep, Szalárdi j. : B.-félegyháza, 49. Hagymádf. 50. Kismarja, 51. Paptamási, 52. Szalárd, Székelyhidi j. : 53. Álmosd, 54. B.-Diószeg, 55. N. Léta, 56. Szentjobb, 57. Székelyhid. II. Csoport (Id. hit. minden páros számu évben.) 58. Nagyvárad város (II. ker. : Ujv. és Külváros és a IV. ker. Váralja, Velence és Cillagváros.) Biharmegye : 59. Belényesi j. : 59. Belényes, 60. B.Ujlak, 61. Bondoraszó, 62. M.-remete, 63. Robogány, 64. Sólyom, Béli j. : 65. Bél, 66. Ökrös, Cséffai j. : 67. Bugra, 68. Cséffa, 69 Geszt, 70. Gyapju. 71. Okány. 72. S.-keresztur. Élesdi j. : 73. Barátka. 74. Élesd. 75. Királyhágó. 76. Nagybáród. 77. Rév. M.-csékei j. : 78. B.-ddbrosd. 79. Drágcséke. 80. M.-cséke. 81. Szombatság. 82. Venter. Nagyszalontai j. : 83. Árpád. 84. Erdőgyarak. 85. Illye. 86. Kötegyán. 87. Méhkerék. 88. Nagyszalonta. 89. Sarkad. Tenkei j. : 90. F.-bátor. 91. Gyanta. 92. Tenke. Vaskóhi j. : 93. Dombrovány. 94. Kisszedres. 95. Rézbánya. 96. Rény. 97. Vaskóh. Nagyvárad, 1914. április hó 16-án. A nagyváradi kereskedelmi és iparkamara : Dr *Moskovits* József, elnök. Dr *Sarkadi* Lajos, titkár.

Ma lesz itélet a pénztári panama ügyében.

Befejezést nyert a bizonyitási eljárás.

A városi pénztári panama ügyének tárgyalását tegnap folytatta a nagyváradi királyi törvényszék büntető birósága *Ember* Géza kir. törvényszéki biró elnöklete alatt. A tegnapi nappal végre befejezést nyert a bizonyitási eljárás. Kihallgatták az összes tanukat. A hátralevő hét tanu vallomása után a szakértő véleménye következett.

Dubányi Imre belügyminiszteri számtanácsos, birósági szakértő kihallgatása következett ezután. A szakértő véleményének előadása majdnem az egész délelőttöt igénybe vette. Hosszas vallomásából érdekesen világlott ki, hogy bizony furcsa rend volt a városnál a pénztárkezelésnél. Óriási, tulhalmozott munka mellett nehéz volt az ellenőrzés.

A szakértő elsősorban a vádlottak munkakörére nézve mondta el véleményét. Detrich eleinte nem végzett önálló munkát, Budaházy mellé volt beosztva. Később azonban ő is önálló munkakört kapott.

— Kinek az ellenőrzése alatt állottak a vádlottak ?

— Elvben mindannyian a főszámvevő felügyelete alatt voltak. Azonban a főszámvevő maga is munkaerő és tul van halmozva munkával ; ugy hogy tényleges felügyeletet nem gyakorolhat.

— Szabályszerü vizsgálat kizárja-e a kétszeres fizetésfelvételt ?

— Ha pontosan vizsgálták volna, fel kellett volna, hogy tünjön, hogy a nyugták dátuma régibb keletü, mint a számfejtési záradék dátuma. Hiba volt, hogy a kifizetett nyugtákat, utalványokat nem semmisitették meg, vagy nem lyukasztották át, mint az adóhivatalokban szokás.

— Feltétlenül szükséges volt-e Budaházy Kálmán közremüködése a manipulációknál ?

— Nem volt feltétlenül szükséges.

— Tudott-e a csalásról, vagy tudnia kellett-e Budaházynak ?

— Tudott a csalásról, de a bünjelek semmiféle pozitiv bizonyitékot ellene nem szolgáltatnak.

A szakértő kihallgatása után felolvasták az iratokat. 12 óra után az elnök berekesztette a tárgyalást.

Ma reggel fél 9 órakor kezdődnek a perbeszédek és mára meg lesz az itélet is.

Kialudt geyzir-csatorna.

Unikum a betfiai arragonit barlang.

*

Egy éve már annak, hogy a Betfia határában lévő hatalmas barlangot kikutatta egy expedició. A nagyváradi társadalom segitette hozzá a tudomány lelkes embereit ennek a természeti kincsnek a felfedezéséhez, amely mindez ideig kihasználatlanul hever. Persze ennek egyik legsulyosabb oka az, hogy nagyon megközelithetetlen a barlang és kellemetlen iszapréteg fekszik a barlang boltozatos termeiben.

Mint akkor megirtuk, *Ardos* Frigyes tanár, aki általános figyelmet ébresztett a szlöjd-munkákkal is, tudományos szempontból igen érdekes megfigyeléseket, magnezium mellett fényképfelvételeket csinált a barlangról. Összegyüjtötte tapasztalatait, megvizsgálta a fölhozott kövületeket és most könyv alakban adja ki a barlang tudományos ismertetését.

A barlangot *Lukács Ödön*-barlangnak nevezték el, hálából *Lukács* Ödön városi tanácsos iránt, aki szeretetreméltó agilitással állott élén a mozgalomnak. A tudományos körök figyelmét felköltötte a váradi mozgalom hire és már az eredményes expedició után felkérték Ardos tanárt, hogy ismertesse a barlangot, mint ahhoz értő szakember.

Ardos Frigyes szorgalmasan folytatta megfigyeléseit s már az első alkalomkor jelezte, hogy itt valószinüleg egy rendkivül érdekes geologiai emlékre bukkantak. A barlang fölfelé szükülő szája, tölcsér alakja, falának számtalan kimosott öble arra engedett következtetni, hogy valamikor talán még a praehistorikus időkben forró viz tört fölfelé a tölcséren. A kövületek ugyanazok, mint a Püspök- és Félix-fürdők kövületei.

Nagyon kézenfekvő, sőt bizonyos a feltevés, hogy a jelenlegi két gyógyfürdő vize valamikor ott zuhogott fölfelé, mint egy gőzölgő fehér oszlop a betfiai sivár kődombon. A viz később arébb huzódott, maga után hagyta a roppant medencét és az üresen ásító szájat, amelyen alig ömlik be némi napfény.

Ezt irta meg Ardos Frigyes az értékes kis könyvben, kiterjeszkedik az expedicióra is, továbbá ismerteti a melegviz összetételét, hasznát és felhasználja *Janus Pannonius-nak*, a hires magyar verselőnek latin hexametereit, amelyekben bucsuzik Váradtól és lelkesen emeli ki, hogy a fürdő vize milyen áldásos gyógyitó erővel bir a beteg szemre nézve. Ezt a tulajdonságát eddig még nem tudták a fürdői vizeknek, s az élelmes reklám bizonyára sietni fog ezt kiaknázni.

Ardos Frigyest az *Uránia* tudományos folyóirat is fölkérte a barlang ismertetésére. Kérte egyuttal a fényképeket is. Ardos tanár azonban az Orvosok és Természetvizsgálók országos vándorgyülésén, amely az idén Temesvárott lesz, nagyszabásu előadást tart a *Lukács Ödön-barlangról* és itt fogja először hangoztatni azt az érdekes geologiai megállapitást, amit nekünk módunkban van már most közölni. Hogy t. i. a Lukács Ödön-barlang unikum az országban, amennyiben nincs sehol sem több ilyen kialudt geyzir csatorna. Lehet, hogy ha jön valami idegen, élelmes vállalkozó, aki világfürdőt csinál a Püspök- és Félix-fürdőkből, az nagyszerüen fel fogja használni a közeli barlangot.

Amerikai háboru előtt. Az Egyesült-Államok és Mexikó konfliktusa komoly fordulatot vett. A külügyminiszterium táviratot kapott Mexikó városából, amely szerint Huerta azt követeli, hogy az amerikai hajóhad az üdvözlő lövésre ugyancsak üdvözlő lövéssel válaszoljon. Bryan államtitkár ezzel a hirrel azonnal fölkereste Wilson elnököt, aki a következő választ adta:

— Ha Huerta tábornok nem ad teljes elégtételt és a kiszabott határidőn belül nem üdvözli az amerikai zászlót, néhány napon belül fegyverrel fogjuk erre kényszeriteni. Hétfőn fölhatalmazást fogok kérni a kongresszustól, hogy az amerikai tengerészetet és hadsereget Mexikó ellen használhassam. Huertának vasárnap este hat óráig teljes elégtételt kell adni az Egyesült-Államoknak és el kell rendelnie zászlónk üdvözlését.

Daniels tengerészeti államtitkár táviratot kapott Washingtonból, amelyben kérik, hogy legyen készen a Washingtonba való visszatérésre. A távirat szerint Wilson attól fél, hogy a békét nem lehetséges megtartani.

Uri fehérnemü, «FOWNES» keztyü, «Habig» kalap, eredeti ANGOL CIPO

egyedüli raktár

Róth M. Utódánál.

HIREK

*** A nagyprépost elutazott.** Dr *Belopotoczky* Kálmán v. b. t. t., nagyváradi I. sz. nagyprépost tegnap reggel pár heti tartózkodásra Abbáziába utazott.

*** A tábori püspök Rómában.** *Bjelik* Imre tábori vicárius, nagyváradi kanonok, április 20-án Rómába indult, hivatalos látogatásra X. *Pius* pápa Ő Szentségéhez. A tábori vicárius pár napig tartózkodik az örök városban s hazaérkezése után Magyarországon hivatalos körutra indul.

*** Gerő Ármin előterjesztése.** Az ipari bíróságokról szóló törvénytervezetet *Gerő* Ármin főkapitány áttanulmányozta s megtette jelentését a városi tanácsnak. E szerint a főkapitány örömmel látja, hogy a tervezet a kir. járásbiróságot teszi az ipari munkásviszonyból eredő perekben elsőfoku iparhatóságnak. Ellenben nem tartja helyesnek, hogy sztrájk esetén a békéltetés is a járásbiróság feladata lesz.

*** Esküvő.** *Törley* Dezső, az elismert hirnevü pezsgőgyáros és birotokos *Törley* József fia, május 5-én déli fél 12 órakor vezeti oltárhoz bájos arájút: *Varró* Zsófikát, *Varró* Domokos müszaki tanácsos, államépitészeti hivatali főnök leányát. Az esketés a nagyváradi I. sz. székesegyházban megy végbe s az esketést *Fetser* Antal feszentelt püspök végzi.

*** Tiszti vizsga a csendőriskolában.** Tolcsvai *Nagy* Gábor tábornok, csendőrségi főfelügyelő tegnap este 7 órakor Nagyváradra érkezett. A magasrangu főtisztet *Kiss* László csendőrezredes fogadta. Ma és holnap szemle lesz a csendőriskolában s megtartják az első tiszti vizsgát. A csendőrhadapródok tiszti avatása később lesz.

*** Adókivető bizottság.** Az egyenes adót kivető bizottságok rövidesen már megkezdik müködésüket. Nagyváradon és Biharmegyében összesen 11 adókivető bizottság fog müködni és pedig Nagyváradon 3. Nagyvárad vidékére 1. Nagyvárad város I. és III. kerületére 1 és Nagyvárad város II. kerületére 1. Ezeken kivül a következő székhelyeken müködnek adókivető bizottságok: Margittán, Székelyhidon, Berettyóujfaluban, Tenkén, Élesden, Magyarcsékén és Belényesben. A Nagyvárad vidékere vonatkozólag müködő kivető bizottság elnöke dr Tóth Ferenc ügyvéd; a pénzügyminiszter által kinevezett elnökhelyettes Kiss Károly kereskedő, tag Pontelli Emil kereskedő biharpüspöki lakos; póttagok: Mertz János bőrkereskedő és Sinka László iparos; a törvényhatóság által kinevezett tagok: Böszörményi Géza ügyvéd, Sternberg Lázár birtokos Fugyivásárhely, póttagok Fröhlich János hentes, Szabó Károly asztalos. — Nagyvárad város I. és III. kerületére: elnök Száhlender Károly min. által kinevezett, elnök-helyettes Weisz Mór kereskedő, tag Nagy György iparos, póttag Bartsch Ernő és Schwarcz Antal kereskedők; a város által kinevezett tagok Oláry Gyula és ifj. Popper József kereskedők; póttagok Láng József nyomdatulajdonos és Lebovits Rudolf szabó. — Nagyvárad város II. kerületére: elnök Mihelfy Adolf ügyvéd; a miniszter által kinevezett elnök-helyettes Csanda Endre gyógyszerész, tag Mezey János kereskedő, póttagok Széles Sándor asztalos, Bodnár János bádogos; a város által kinevezett tagok Rendes Vilmos épitész, Kovács Kálmán asztalos, póttagok Brüder Jenő kereskedő, Cser János csizmadia.

*** A csanádi püspök birtokeladása.** A lapoknak az a hire, hogy Glattfelder Gyula dr csanádi püspök Kopáncs-pusztai uradalmát egy szabadkai pénzintézetnek eladta, téves információkon alapszik. A csanádi püspök a birtokot közvetlenül a környékbeli kisgazdáknak fogja felkinálni és a Délvidéki Közgazdasági Bank csupán a feldarabolt birtok értékesitésének technikai és pénzügyi lebonyolitásánál teljesit szolgálatokat. Ez a körülmény azonban a kisgazdák részére egyáltalán nem fogja a birtokvételt megdrágitani, mert ezzel sem a birtokrészeknek megállapitott eladási árai, sem a felmerülendő költségek nem lesznek nagyobbak, mint ha a feldarabolást Makó városa végezte volna.

*** Dr Molnár Imre gyásza.** Sulyos csapás érte dr *Molnár* Imrét, a kir. kath. jogakadémia ny. jeles tanárát. Testvére, dr *Molnár* Gábor ny. hadbiró tábornok Budapesten elhunyt. Temetése vasárnap volt Budapesten.

*** Áthelyezések.** Őfelsége elrendelte dr Wittchen László I. osztályu főtörzsorvosnak, a debreceni honvédállomás orvosfőnökének a nagyváradi honvédállomás orvosfőnökeként való áthelyezését. — A nagyváradi kir. itélőtábla elnöke dr Kovács János nagyszebeni kir. törvényszéki joggyakornokot saját kérelmére a gyulai kir. törvényszékhez helyezte át.

*** Halálozás.** *Meczner* Matild alig 19 éves korában elhunyt. Temetése ma, április 21-én délelőtt 10 órakor lesz a Beöthy Ödön utca 30. sz. házból.

* **A Katholikus Népszövetség tagjai részére** az áprilisi füzetek megérkeztek. A csoportvezetők sziveskedjenek a Népszövetségi Otthonban átvenni.

* **Kibukott a robogó vonatból.** Tegnap Debrecenből a Nagykároly felé induló vonaton utazott Dancs Illés mármarosborsai kereskedő. Dancs a debreceni állomáson leitta magát s mikor a vonat teljes gyorsasággal haladt, kinyitotta a kocsi ajtaját s azon kibukott. Összetört tagokkal szedték fel a pályatestről.

* **A zágrábi érseki vikárius magyar ember.** Prémus Domokos dr apostoli protonotárius, apátkanonok, akit Bauer érsek általános helynökké nevezett ki, az elhunyt Baron Gusztáv helyébe, magyar ember. Az uj helynök a muraközi Perlak községben született; tanulmányait Nagykanizsán, Zágrábban és Budapesten végezte. A magyar nyelvet tökéletesen birja, ami annál fontosabb, mert kinevezésével kormányzati hatáskörébe kerül a Muraköz egyházi és sok tekintetben tanügyi igazgatása.

* **A gázfőzés Nagyváradon.** A gázmintafőzés bemutatása valóságos eseménnyé nőtte magát Nagyváradon. A gázgyár előzékeny meghivására szombaton és vasárnap délután előkelő közönség főleg elegáns hölgypublikum gyült össze a Kereskedelmi Csarnok nagytermében, hogy a modern háztartás terén korszakot alkotó gázfőzés előnyeit megismerje. Vasárnap délután ott voltak többek közt: Lichtmann Menyhértné, Schvarcz Ferencné, Nagy Lajosné, Nagy Ilonka, Czuczker Józsefné, Hajdu Györgyné, Hanslián Edéné, Krausz Samuné, Keller György és neje, Waldmann Antal, Szücs Izsó, Kurländer Jenőné, Nemes Jenőné, dr Wechsler Ivánné, Kohn Béláné, dr Kádár Elekné, Weisz Lajos, dr Waldmann Béláné, Helfi László, dr Lázár Mártonné, Jeremiás Sándor, Blayer Ignácné, Fodor Izsóné, Kolliner Miksáné, dr Perczel Adolfné, Székely Jenőné, Kappel Györgyné, Kiss Mártonné, Lővenstein Mórné, Klauzner Henrikné, Sztankovits Ferencné, ifj. Erdős Albertné, dr Altmann Jakab, Erdődi Márkné, ifj. Sonnenfeld Józsefné, Lőrincz Mórné, Gál Szabó Istvánné, Kálmán Józsefné, Kelemen Béláné, Nagy Mártonné, dr Thury Lászlóné stb. Edingear Arthur és Zsigmond gáztakarék-tüzhely gyárosok és Schwarcz Izidor a gázgyár igazgatója mutatták be a pompás, praktikus készüléket, melynek legfőbb előnye, hogy olcsón, tisztán, gyorsan állitja elő a legegyszerübb ebédet éppugy, mint a konyha bármely szakácsremekét. Edinger Zsigmondné három tüzhelyen főzött rendkivül izletes, finom ebédet, gazdag ételsorral s a közönség a legjobb étvágygyal fogyasztotta el a pompás menüt, mely éppugy megnyerte a polikum elismerését, mint maga a készülék, amelyből már is sokat rendeltek. Az urasszonyok gyönyörü szalaggal átkötött csokorral lepték meg Edinger Zsigmondnét, akit melegen üdvözöltek.

* **A Népszövetségi Otthon** berendezésére *Sötér* Viktor 20 koronát, *Polmann* Miklós 5 koronát adományozott. Az Otthon vezetősége ezuton mond hálás köszönetet az adományozóknak.

* **Eltünt segédjegyző.** Nyárló községében tegnap szájról-szájra járt a hir, hogy a segédjegyzőt sehol sem találják, eltünt. Tudakozódtunk a dolog után és tényleg megerősitették a hirt. A segédjegyző vasárnap este még együtt vacsorázott a községi főjegyzővel és hétfőn reggelre már nem volt sehol. A rejtélyes eltünés valósággal izgalomban tartja a lakosságot, mert lehetséges, hogy a segédjegyző bünténynek esett áldozatul.

* **Emlék a bécsi eucharisztikus kongresszusról.** 1912. szeptember havában a legfényesebb keretek között folyt le Bécsben, a XXIII. nemzetközi eucharisztikus kongresszus. Magyarország katholikusai ez alkalommal több, mint huszezren vettek részt a kongresszust befejező körmeneten. A pápa ennek az eseménynek emlékére a magyar csoport vezetőinek saját kezü irásával ellátott arcképét adta, mindnyájának köszönetét kifejezve őket apostoli áldásban részesitve. Izabella főhercegasszony, a magyar csoport fővédője megbizta az Országos Katholikus Szövetséget, mint a magyar csoport központi bizottságát, hogy ezt az emléket a vezetőknek megküldje.

* **Akasztás lesz Gyulafehérváron.** A gyulafehérvári törvényszék esküdtbirósága tudvalevőleg halálra itélte Rozor Györgyöt, a ki szüleit meggyilkolta. A halálos itéletet a királyi Kuria is helybenhagyta és az immár jogerős itéletet az iratokkal együtt elküldötte a gyulafehérvári törvényszékre. Az iratokat tegnap kapta meg a a gyulafehérvári ügyészség, a mely sürgősen intézkedett Bali Mihály leküldése iránt. A hóhér két pribékjével tegnap délben Gyulafehérvárra érkezett és az ügyészségi fogházban szállott meg. Az akasztást szerdán hajnalban hajtják végre.

* **Névmagyarositások.** Kiskoru Steiner Rózsika biharvajdai születésü ugyanottani lakos családi nevének Szilárdra, Czegle Péter szakáli születésü, biharkeresztesi lakos családi nevének Czeglédire kért átváltoztatását a belügyminiszter megengedte.

* **Külföldi missiók.** A XII. Országos Katholikus Nagygyülés hitbuzgalmi szakosztálya a külföldi missiók felkarolásának kérdése során tárgyalta azt az inditványt, hogy a gyülés ajánlja a missiókat ismertető segédtankönyvek és népiratok kiadásának szükségességét a Szent István Társulat figyelmét. Ezt a javaslatot a nagygyülés elfogadta s igy e határozat végrehajtásaként az Országos Katholikus Szövetség átirt a Szent István Társulat igazgatóságához.

* **Adomány a Mensának.** Fráter Barnabás megyei alispán 16 koronát adományozott a „Mensa Academica" javára. A kegyes adományért ezuton is hálás köszönetet mond a dékáni hivatal.

* **Óriási tüz Debrecenben.** Debrecenből jelentik: Az államvasutak itteni gépjavitó mühelyében a szombatról vasárnapra virradó éjszaka óriási tüzvész pusztitott. A tüz az V. számu kocsiszerelő-mühelyben keletkezett eddig ki nem deritett módon s rövid idő alatt a telepnek ezt a legnagyobb munkatermét teljesen elhamvasztotta. A kocsiszerelőben 130 teher- és 40 személyszállitó kocsi állott, amely az ország minden részéből jutott Debrecenbe javitás céljából. Ezek a kocsik teljesen elhamvadtak, a megmaradt vasvázak pedig alaktalan tömegekké olvadtak össze. A tüzvész veszedelemmel fenyegette a szomszédos anyagraktárt, amelyben rengeteg benzin, olaj és petroleum volt felhalmozva. A raktárt sikerült megmenteni és a robbanást megakadályozni. Áldozatául esett azonban a tüznek a javitómühely irattára és most nem tudják megállapitani, milyen kocsik égtek oda. Az államvasutak kára a hozzávetőleges becslés szerint két és fél milló korona. — Azonnal értesitették Tolnay Kornél államvasuti elnökigazgatót, aki vizsgálóbizottságot küldött Debrecenbe. Ötszáz munkás, aki a mühelyben dolgozott, eggelőre munkanélkül maradt.

* **Eltünt pénzeslevél.** Az egyik közeli községben, ahol a községi jegyző egyszersmint postaügynök is, egy 500 koronás pénzeslevél eltünése tartja most izgalomban a község csendes lakosságát. Az történt ugyanis, hogy a postaügynökség vasárnap este 500 koronás pénzeslevelet kapott, hogy azt kézbesitse a vasuti állomás főnökségének. A levelet hétfőn reggel akarták kézbesiteni. Reggel azonban rémülten tapasztalta a jegyző, hogy a pénzeslevél boritékja meg van ugyan, de a pénz hiányzik. Éjjel valaki felvágta a boritékot és kivette belőle a pénzt. A lopás felfedezésekor nyomban jelentést tettek az illetékes hatóságoknak.

x **Kossuth-utca 2. sz. házban** a volt Szichta, valamint Tóth Zsigmond-féle üzlethelyiségek azonnal kiadók. — Ugyanott az emeleten egy kétszobás udvari lakás hozzátartozó mellékhelyiségekkel május 1-re kiadó. Értekezhetni a Polgári takaréknál.

* **Kiadó két egyszobás lakás, Bunyitay-Liget (Hadady-telep.)**

x **A korzó szenzációs látványossága** lesz az a ragyogó, világvárosias üzlethelyiség, mely a jövő héten nyilik meg a zárda épületében A Trieszti Kávé, Tea és angol rum közvetlen behozatala cimü nagyszabásu vállalat ez, melynek tulajdonosai széles körben előnyösen ismert nagyváradi kereskedők, Aszódy és Palotai. Ilyen üzletek csak a tengerparti nagyvárosokban vannak s bizonyos, hogy Aszódi Mihály, az üzlet társtulajdonosa, a kitünő renoméju kereskedő nagy szolgálatot tesz a fogyasztó közönségnek a fényes uj cég megalakitásával. A vállalatot, mely a fejlődő Nagyvárad kereskedelmi összeköttetéseit a külföldel állandóan fenntartja s a város kávépiacát fejleszti, diszére fog válni a városnak.

* **Eladó házak.** Sal Ferenc-utca 13 szám alatti ház, 6350 négyzetméter telek, mely a Páris-patak beboltozása folytán nagy utcai frontot nyer és igy nagy haszonnal kecsegtető biztos jövővel bir, 7 lakással, nagy kert és gyümölcsössel, továbbá Ritoók Zsigmond-utca 21. szám alatti két ház, jutányos árak és kedvező fizetési feltételek mellett, szabad kézből eladók. Biharmegyei Takarékpénztár.

x **A tavasz örömeit teljesen kiaknázhatja** akkor ha önérzetét nem fogja az a tudat nyugtalanitani, hogy arcára az enyhe tavaszi szellő kihozta a szeplőt, májfoltot. Könnyen menekülhet ettől, ha biztos hatásu szerrel védekezik ellene. Ezen szert a „Hóvirág crémben" feltétlenül megtalálja. Egyszeri használat után már mutatkozik hatása. Az „Ujvárosi drogueriában„ 80 fillérért kapható a Szent-László-téren.

x **ZOMBOR SANDOR sebész-orvos müszer-kötszer és testegyenesitő gépek készitője. Nagyváradon, Nagy Sándor-utca 17. sz. alatt, ahol villanyerőre berendezett mühelyében készit mindenféle fémcsiszolást, nikkelezést és minden e szakmába vágó munkát jutányos árban.**

x Női finom párthi fél cipők K 5, női finom chevró v. boksz fél cipők K 6, női finom amerikai fél cipők K 7, női finom bársony fél cipők K 6, női finom bagarie fél cipők K 10, férfi chevro v. boksz cipők K 8, férfi amerikai cipők K 10 férfi divatos kalapok 3 koronától kezdve. Fehérnemüek és uridivat cikkek legolcsóbb bevásárlási forrása **Fekete Jenőnél** Szt. János-utca Kispipa mellett.

* **Ritoók Zsigmond-utca 21. szám** alatt 5 szoba, 2 előszoba, fürdőszoba, konyha, kamara és cselédszobából álló lakás május elsejére bérbe kiadó. Jelentkezhetni a Biharmegyei Takarékpénztárnál.

* **Ingatlan eladás.** Nagyteleky-utca 31. szám alatti ingatlanunk (lakóház nagy telekkel) jutányos áron azonnal eladó. Részletes föltételek megtudhatók Kossuth-utca 3. szám alatti irodánkban. Hungária cipőgyár r.t.

Elsőrendü modern hölgyfodrászterem a

Ramingeré

színházi és hölgyfodrász

szemben a színházzal

Telefon 1076. Telefon 1076

x A legujabb **párisi kalap-ujdonságok** egyedül KOHN HELÉN kalapüzletében kaphatók, Nagy Sándor-utca (Weiszlovich-ház), ahol nagy választék áll a hölgyközönség rendelkezésére a legizlésesebb és a legujabb divatu kalapokban igen olcsó árakban. A Szigligeti-szinház müvésznőinek kalapszállitója. Átalakitásokat modellek után vállal.

x **Kiadó lakások.** Szőllős-utca 12. szám alatt két szobás lakás a hozzá tartozó mellékhelyiségekkel azonnal kiadó. — Ősi-tér 14. szám alatt **két üzlethelyiség** azonnal kiadó. — Kossuth-utca 2. szám alatt **két üzlethelyiség** azonnal kiadó. — Hattyu-utca 35. sz. alatt egy szobás lakás mellékhelyiségekkel együtt azonnal kiadó. Értekezhetni a Polgári Takarékpénztár r.-t-nál, Kossuth-utca 16 szám.

POVAZSÁN JÓZSEF

hatóságilag engedélyezett electrotechnikai vállalata Nagyvárad, Bazár épület, szinház oldal.

Telefon 525. Telefon 525.

„The Roosevelt Schoe“

amerikai cipők

12·50 és 16·50 kizárólag

Reichard Dezső

cégnél

Rákóczi-ut Orsolya zárda épületében kaphatók.

Fogak és fogsorok ugy kaucsukba mint aranyba foglalva szajpadlás nélkül, továbbá arany koronákat, csapfogakat, hidmunkákat fog és gyökér tuzés és tartós fogtömések készit

Engel Dezső,

vizsgázott fogtechnikus.

N.-Várad, Bémer-tér (Emke Kávéház felett.)

SZINHÁZ

Heti müsor.

Kedd: Tüudérlaki lányok.
Szerda: Tündérlaki lányok.
Csütörtök: Kis gróf. (Kállay Jolán fellépte.)

—

Kállay Jolán felléptei. E hét három napján: csütörtökön, pénteken és szombaton lép fel hosszu betegsége után először Kállay Jolán, aki három kitünő szerepét fogja játszani. Igy csütörtökön a Kis grófban, pénteken a Kis királyban és szombaton a Bőregérben lép fel a nagyváradiak kedvenc primadonnája.

Tündérlaki leányok.

Heltai Jenő legujabb szinmüve a mocsárban keres virágot. Egy leányról van benne szó Tündérlaki Boriskáról, aki feláldozza a családjáért a becsületét. (A szerző persze szinésznőnek is tünteti fel, azoknak a recipéje szerint, akik a müvészet iránti hódolatból a bukott nőt mindig szinésznőnek teszik meg.) A mama jólétben él. Olgát tanitónővé nevezik ki, Manci hozománnyal férjhez megy s mind Boriska, a Tündérlaki család jótevője áldozata árán. Egyszer aztán Boriska kezét is megkéri egy ujságiró. Férjhez mehetne, visszatérhetne a tisztességes életbe, de mi lesz a családdal? Ekkor a legfiatalabb nővér, Sárika akarja magát feláldozni, ezt Boriska megtudja, megakadályozza és — marad, aki volt.

Hát az bizonyos, hogy ezt a históriát érzékenyen meg lehet irni, a mese csak ugy kinálja az érzékeny, másrészt a komikus helyzeteket. Ezeket Heltai is használja bőven s kivált a komikus helyzetek pomás megrajzolóra találnak benne. Már az érzékenykedés kevésbbé sikerült, pedig ezekkel akarna a szerző némi — ha szabad ezt a szót használni — morális mázt adni a hősnő jellemének. Gyengén sikerült. Mikor Boriska barátja, a négy hónap ellőtt bárósitott öreg bankár érzelegni kezd, az egy kissé mindig émelyitő. Sehol sem tudja a szerző azt a léha alaphangot elhagyni, a mely a darabnak alaptónusa. Némelyik jelenete „csak férfiaknak“ való. Mikor pedig a hősnőt szentnek titulálják, az embernek kedve volna olyasmit irni, amiért másnap a lipótvárosi irodalom valamelyik ügynöke nyomban helyreigazitási panaszra billegtetné az ujját a tekintetes bíróság előtt.

Az előadás szinvonala fölötte állott a darab abszolut értékének. Ebben a sikerben az oroszlánrész *Étsy* Emiliáé és *Polgár* Mariskáé. Mindkettőjük alakitása tökéletes, *Étsy* Emilia Boriska szerepét néha szinte megfinomitotta. Polgár Mariska pedig szerepének naiv alaphangját találta el kitünő közvetlenséggel. Szinte sajnáltuk, mikor a harmadik felvonás nem valami esztétikus jelenetét kellett eljátszania. Mindketten különben nyilt szinen is jól megérdemelt tapsokat kaptak. Nagyon jóizü alakitás volt *Tóth* Elek tornatanára és T. *Pogány* Janka Malvin nénije is. A báró szerepét *Sik* játszotta egészen megfelelően. Pázmán Sándornak, az ujságirónak teljesen képtelen és elhibázott ellentmondással teli torz jelemét pedig *Varsa* igyekezett elfogadhatóvá tenni. *Angyal* Ilka, *Hunyadiné* és *Tompa* Irma is dicséretet érdemelnek, — miden esetre többet mint a szerző, ezt némely pompás komikus jelenet is bizonyitja, a ki jó humorista, de ne moralizáljon, mert a moralizálása a legjobb esetben is humoros, minden esetre pedig rikitóan hamis. —*r.*

—

A mandarin. Az idei szezonnak kétségtelenül legszenzációsabb, legizgalmasabb premierje lesz a hétfői, amikor a nagyváradi társulat két angol irónak kinai tárgyu darabját, A mandarint mutatja be. Valósággal mozidráma Vernon és Oven Mandarinja, a mozi minden feszültséget adó eszközei felhasználódik ebben a drámában. A közönség bizonyára nagy izgalommal nézi majd végig ezt a történetet, amelyet a rejtélyek és titokzatosságok birodalma termelt a szinmünek.

IRODALOM

A Religió hittudományi és bölcseleti folyóirat áprilisi száma következő érdekes tartalommal jelent meg:

Hol van a menyország? A római katakombák szent kultusza. Ostwald Vilmos energetikai monismusa. Giordanó Brunó haláláról. Irodalmi értesitő. Vegyesek.

Magyar Kultura. Társadalmi és tudományos szemle. (Megjelen havonként kétszer: 5-én és 20-án. Évi ára 10 korona. Budapest, VIII., Horánszky-utca 20. szám.) Legujabb száma most jelent meg a következő gazdag és változatos tartalommal:

Tanulmányok: Az interparlamentáris unióról és a békemozgalomról egyáltalában. Dr gróf Apponyi Albert. — A „ruhák bölcselete.“ Dr Trikál József. — Szárnyasoltárok. Divald Kornél. Tárca: Medardus barát. Balassa Imre. Pajzs és kard: Levélszekrény 27. Vallás és szociálizmus. K. I. S. J. — A mi természetünkből . . . —ssa. — Nem vagyunk próféták . . . tt. — Mozicenzura. — ssa. Szemlék és kritikák: Pastor a Renaissance-pápákról. Komárik István. S. J. — Kosztolányi Dezső: Modern költók. Er Császár Ernő. — Magyarország müemlékei. Velics László S. J. — Pap Ferenc: Báró Kemény hátrahagyott munkái: Dr Alszeghy Zsolt. — Erdőssy Gyula S. J.: Az I. és II. század eretnekeinek tanuskodása evangéliumaink hitelessége mellett Mezei Gerő S. J. — Marlowe Kristóf: II. Edvard. j—r. — Franklin B.: A gazdagodás utja i. Szinházak: Pakots József: Egy karriér története. —k. — — Operaház N. P. Napló: A missziók Franciaország gyarmatain. Gróf Vay Péter. — A hékési pontok. (en.) — „Botrány“. — Heródes és Pilátus . . . (tt.)

Népoktatási közérdek. A tanügygyel foglalkozók részére hasznos könyv jelent meg. *Gyerkes* Mihály székelyudvarhelyi állami igazgató tanitó tollából „Népoktatási Közérdek Kiadványtára“ cimen, melynek megjelenés alatt álló és árjegyzékében részletesen ismertetett könyvei: A Tanitók Illetményei; A Népiskola Tanulmányi Rendje; A Népiskola Adminisztrációja; Tanitói Államsegély Kérvény és Mellékletei; Óvodai Utmutató és Államsegély Kérvény; Társadalmi Tevékenység; Emlékeztető Haladási Napló; Népoktatási Közérdek mindenik kötet gondos utánjárással összeállitott szakmunka, mindenik világos és biztos utmutatást adó vezérfonal a népoktatás egyes részleteiben, ellátva minta fogalmazványokkal.

EGYESÜLETEK

Bosnyák Zoltán látogatása az Erzsébet-árvaházban. *Bosnyák* Zoltán miniszteri tanácsos ma délután meg fogja látogatni a nagyváradi Erzsébet-leányárvaházat. A Biharmegyei Nőegylet elnöksége ez alkalommal a következő felhivást bocsátotta az egyesület tagjaihoz:

A Biharmegyei és Nagyváradi Nőegylet elnöksége felkéri az egyesület választmányi tagjait és védhölgyeit, hogy ma, kedden fél 6 órakor az Erzsébet-leányárvaházban megjelenni sziveskedjenek, hogy *Bosnyák* Zoltán miniszteri tanácsos őméltósága látogatását méltóképpen fogadhassuk.

SPORT

Döntő vereség Debrecenben.

DKASE—NAC 3 : 1.

A debreceni KASE pályáján vasárnap délután zajlott le a tavaszi szezon legfontosabb mérkőzése. Ekkor találkozott ugyanis ujból egymással a kerület két legjobb football csapata. A mérkőzés, melyre mindkét fél nagy ambicióval készült s teljes erővel küzdött végig, a népszerü zöld-fehér szinek vereségével végződött. Ez volt csak évek óta az első veresége a NAC-nak, mely eddig veretlenül állt a bajnokságban.

Mivel a NAC legveszélyesebb versenytársát nem tudta legyőzni, utóbbi most a két hiányzó pontot megszerezvén, most egyenlő a NAC-cal s igy a goal arány fogja eldönteni, melyik csapat fogja elnyerni az idén a bajnokságot. A NAC veresége tehát a nagyváradi Sport-prestigét is érzékenyen érinti.

A meccs lefolyása igen zajos volt. Az első félidő kedvező volt a NAC-ra, mely 140 versenyt ért el. A játék másik felében fordult a kocka. Kürschnert a debreceniek lerugták, Strasser ment helyébe centerhalful s a NAC 10 emberrel játszott.

Később Robogo handse miatt repül be 11-esbe az első goal mely az erők egyenetlen volta miatt végül 3-ra emelkedett. Biró Vámos Soma volt s kifogástalanul vezette a a meccset.

—

Egyetértés—NSC=0 : 0. Idehaza szintén volt vasárnap egy bajnoki mérkőzés két helyi csapat közt. Ezek egyike a NSC mostanában gyengén és ritkán szerepelt, éppen azért meglepetés volt, hogy döntetlenné tudta tenni a versenyt s jó formát mutatott az Egyetértéssel szemben.

TÁVIRATOK

Ferencz Ferdinánd Budapesten

Budapest, április 20.

(Saját tudósitónktól.) Ferenc Ferdinánd trónörökös, aki a delegációs ülések megnyitásán az uralkodót fogja képviselni, csak nagyon rövid ideig fog a fővárosban tartózkodni. Az udvari ebéd az idén elmarad.

—

Veszedelem Albániában.

Milanó, április 20.

Durazzóból táviratozzák a Corriere della Serának: Epiruszsból rémhirek jöttek. Martinovics ezredes vezetése alatt 6 montenegrói zászlóalj átlépte az albán határt és a merre jár, rabol, gyujtogat. Philipps ezredes, Szkutari kormányzója, egy német őrnagy vezetésével a nemzetközi csapatokból ezer embert küldött a montenegrói csapattest ellen.

—

Összeütközés a levegőben.

Páris, április 20.

A repülőtéren vasárnap délután Deroye monoplánja összeütközött Bidaut készülékével. Mindkettő utassal repült. Deroye, akinek gépe levegőben hirtelen felrobbant, utasával D'Albinnal együtt életét vesztette és majdnem teljesen elégett. Bidaut és utasa Peladau életveszélyesen megsebesült.

—

Németh József püspök jubileuma.

Temesvár, április 20.

Németh József püspök ma ülte meg püspökké szentelésének 40-ik és áldozópapságának 60-ik évfordulóját. Ebből az alkalomból nagy ünnepeltetésben részesitették a főpapot. Glattfelder Gyula a központi papsággal volt az első, aki üdvözölte a jubilánst. A nevezetes évfordulót ünneplő püspökhöz a pápa a következő táviratot küldte:

Üdv neked kedves testvér és apostoli áldás. Hogy a minden rendü és rangu polgárok és papok téged 40 éves püspöki és 60 éves áldozópapi jubileumod alkalmából egyetértő lelkes akarattal ünnepelni készülnek, minket nem lep meg, kik ismerjük mocsoktalan életedet és azt a buzgóságot, mellyel a reád bizott hivatalban müködöl. Ugy viselkedtél és ugy fáradoztál, amint Krisztus hüséges katonájához illik. Bőséges jutalmat attól várj kedves testvér, akit hosszu áldozó papságod ideje alatt ekkora bizonysággal és annyi eredménynyel szolgáltál. Engedje a jó Isten, hogy ebben bőséges részed legyen. Mi pedig hozzád való atyai jóságunk jeléül egész lelkünből adjuk reád apostoli áldásunkat.

Pius X s. k.

A jubiláló püspökot az uralkodó is üdvözölte táviratilag.

—

Vargha államtitkár Kassán.

Kassa, április 20.

Vargha Gyula kereskedelmi államtitkár ma reggel 7 órakor ideérkezett. A fogadtatásnál megjelent az egész város. Az államtitkár kedden mondja el programmbeszédét.

—

Gyilkos montenegrói bandák.

Durazzó, április 20.

A montenegrói katonai legfelsőbb hatóság ma arra a hirre, hogy az északi határok megállapitása tárgyában ismét össze fog ülni a bizottság, utasitást adott a bandáknak, hogy vonuljanak a határokra. Az éjjel tényleg megtörtént a felvonulás. A bandák 100 családot felkoncoltak. Szkutariban a nemzetközi csapatok parancsnoka katonaságot küld a bandák ellen.

KÖZGAZDASÁG

Budapesti értéktözsde.

Magyar hitelrészvény	—	815.—
Osztrák hitelrészvény	—	615.75
4%-os koronajáradék	—	82.10
Osztr. magy. államv.	—	709.50
Jelzálogbank — — —		424.—
Leszámitoló és pénzváltó	—	509.—
Hazai bank — — — —		280.—
Magyar bank — — —		508.75
Keresk. bank — — —		3638.—
Rimamurányi — — —		657.50
Salgótarjáni kőszén — —		713.—
M. Ált. Kőszénbánya —		1056.—
Közuti vasut — — — —		634
Városi villamos — — —		323 —
Adria — — — — —		616.—
Atlantika — — — —		— —

—

Gabona üzlet.

Buza áprilisra	— — —	12.64
Buza májusra	— — —	12.54
Buza októberre	— — —	11.46
Rozs áprilisra	— — —	10.45
Rozs októberre	— — —	8.82
Zab áprilisra —	— — —	8.
Zab októberre	— — —	7.85
Tengeri májusra —	— —	6.79
Tengeri juliusra —	— —	6.95

A szerkesztésért felelős:
Dr KRUGER ALADAR.

Uj étterem megnyitás.

Van szerencsém a n. é. közönség becses tudomására hozni, hogy Szilágyi Dezső-utca 5. sz. alatt a Nagyváradi Katholikus Kör uj palotájában a

nyilvános étterem

megnyilt,

mely a legkényesebb igényeknek is megfelelően van berendezve, **kitünő magyar konyha,** a legjobb zamatu **faj borok**. Első minőségü **Dréher sör**. Havi és napi abonensek előfizetés mellett elfogadtatnak a legszolidabb árak mellett, ugy bent az üzletben, mint házhoz való kihordásra. Pontos és figyelmes kiszolgálás.

Becses pártfogást kér tisztelettel:

Ille János a Kath. Kör. vendéglőse.

Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár R.-T. Nagyvárad, Bémer-tér.

Tüz- és betörésmentes pénztárszekrények (safes) bérbeadása

Ujonnan épült intézeti helyiségünkben létesitett **safe-deposit osztályunkban** különféle nagyságu pénzszekrények (safes) csekély dij ellenében bérelhetők.

Ezen pénz-szekrénykékben a bérlő fél értéktárgyait saját zárja alatt, önmaga kezelhet és eeknek megőrzésére a legmesszebb menő biztonságot és kényelmet találja.

Safe-deposit helyiségünket az érdeklődőknek készséggel bemutatjuk és részletes felvilágositással szivesen szolgálunk.

Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár

Tengeri vetőmag.

Alcsuthi (cingvantin × pignolettó) **tengeri vetőmag** aprószemü, koránérő, bőtermő 100 kiló 24 korona, zsák nélkül kapható Méltóságos Gróf **Stubenberg József** úr székelyhidi uradalmában (Biharvármegye.)

Tengeri vetőmag.

MEGNYILT! MEGNYILT!

Az
uj csipke, himzés, harisnya áruház
Rákóczi-ut 5. szám.

Mielőtt szükségleteit beszerezné, győződjön meg róla, mert ilyen olcsón még nem vásárolt. Különböző ujdonságok naponta érkeznek minden cikkben.

Tisztelettel
Friedmann Jenő

MEGNYILT! MEGNYILT!

PAPI RUHÁK.

Tisztelettel értesitem a nagyságos és főtisztelendő papságot és a n. é. közönséget, hogy **papi és civil ruha tökéletességét** áttanulmányoztam Budapesten, hogy a nagyságos és főtisztelendő papságnak kényelme legyen nálam beszerezni a szükségletét. Vidéki megrendelőnek elég egy minta reverenda beküldés, esetleg hivásra személyesen kiutazom.

Alkalomra bármilyen szalon ruha kölcsön kapható.

Alázatos tisztelettel
VAJNOVSZKY KÁROLY
papi- és polgári szabó.
Szent János-utca 32. (Saját ház.)

ALAPITTATOTT 1898-BAN.

Kálvária-utcán egy üres telek eladó.

Dusafalva községben mintegy 300 kis hold
legelő
bérbeadó. Értekezhetni: a
Polgári Takarékpénztár r. t.-nál
Nagyváradon. Telefon 11-95. sz.

Ha nincs megelégedve szabójával, mert drága vagy rosszul szab vagy nem pontos, szóval bármi okból. Keresse fel **DARABONT GY. és TÁRSA** uriszabó céget **Szilágyi Dezső-u. 6.** (Sonnenfeld-palota) és meglepi önt az ottani **solid, olcsó, kifogástalan kiszolgálás. Alkalmi és gyászruhák 24 óra alatt.** Vidékről egy beküldött öltönyről ujat készitek. Valódi angol szövetek.

Helyi és vidéki telefon 980.

13102.

Árverés.

2462—1914. *Dr Schweiger Ede* ügyvéd által képviselt Nagyváradi latin szertartásu Káptalan végrehajtatónak, Dávid József végrehajtást szenvedő ellen inditott végrehajtási ügyében a tkvi hatóság a végrehajtási árverést 800 kor. tőkekövetelés és járulékai behajtása végett a nagyváradi kir. törvényszék területén levő, Mezőtelegd községben fekvő s a mezőtelegdi 228. sz. betétben A. I. 2. sorsz. a. 48/48960-ad rész legelőilletőségre s 3. sor 1250/1. hrzi sz. alatt szántóra 66 korona, a mezőtelegdi 307. sz. betétben A I. 1—4. sorsz. 414, 415, 416 hrsz. alatti házra, szántóra, kertre és 192/48960-ad legelőilletőségre 987 korona kikiáltási árban elrendelte.

Az árverést az 1914. évi május hó 11. napján d. e. 9 órakor Mezőtelegd községházánál fogják megtartani.

Az árverés alá kerülő ingatlanok a kikiáltási ár kétharmadánál alacsonyabb áron nem adhatók el.

Az árverezni szándékozók kötelesek bánatpénzül a kikiáltási ár 10%-át készpénzben, vagy az 1881: LX. t.-c. 42. §-ában meghatározott árfolyammal számitott óvadékképes értékpapirokban a kiküldöttnél letenni, vagy a bánatpénznek előleges birói letétbe helyezéséről kiállitott letéti elismervényt a kiküldöttnek átadni és az árverési feltételeket aláirni.

Az, aki az ingatlanért a kikiáltási árnál magasabb igéretet tett, ha többet igérni senki sem akar, köteles nyomban a kikiáltási ár százaléka szerint megállapitott bánatpénzt az általa igért ár ugyanannyi százalékáig kiegésziteni.

Nagyvárad, 1914. február hó 11. napján. A nagyváradi kir. Törvényszék, mint tkvi Hatóság.

Kérjünk és fogyasszunk mindenütt
Nagyváradi sört!

mert szin, iz és maláta-tartalom tekintetében a legelső gyárak termékeivel vetekszik és amellett olcsóbb.

Rendeléseket már 10 üvegtől kezdve a városi raktár házhoz szállit. Állandó vevők ingyen jeget kapnak.

Nagyváradi Sörgyár Részv.-Társaság
Gyári telefon 439. Városi raktár (Nagypiacz-tér), telefon 471.

Első nagyváradi cementipar.

Készitek granitó, terazzó, mükő és minden e szakmába vágó munkálatokat, házi csatornázásokat a városi mérnöki hivatal előirása szerint, személyes felügyeletem mellett. Kivánatra angol closet berendezéseket a legelőnyösebb fizetési feltételek mellett a leglelkiismeretesebb és legmesszebb menő jótállás mellett készitek. A nagyérdemü közönség becses pártfogását kéri tisztelettel

NUTTA JAKAB
cement és betonmüvek vállalata.
Szaniszló-utcza 67. szám. (Saját ház.)

Nagyvárad város VILLAMOS MÜVE
Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Értesitjük a t. közönséget, hogy a
Wolfram lámpák
ára olcsóbb lett, **Wolfram** és egyéb izzólámpák nagy raktára **legolcsóbb áron** a közönség rendelkezésére áll. Telefon rendelésre ráfizetés nélkül házhoz szállitjuk.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Elvállaljuk villamos világitási és erőátviteli berendezések felszerelését.

Csillárok,
ivlámpák
állandóan nagy választékban kaphatók.

Villamos motorok
¼ lóerőtől minden nagyságban.

Főszerelő telefonja 55. sz.

Szőlőmoly ellen az egyedüli biztos szer a **BAGOL.**

Kapható:

KONDOR DEZSŐ

cementkereskedőnél,

Nagyvárad Nagypiac-tér 1. sz.

(Füchsl-palota.)

Műszaki harisnyakötőde

Nagyvárad, Nagy Sándor-u. 2.

(Ausländer férfiszabócég után.)

KÉSZIT uj férfi fuszekliket és női harisnyákat a legdivatosabban, igen tartós kivitelben és olcsó árban. Elvállal fejeléseket s javitásokat, valamint azsur- és muslin-harisnyákat, kivágott cipőkhöz a legmegbizhatóbban készit. Egy próbarendelés meggyőz mindenkit a harisnyák jóságáról. Az üzlet 14 év óta áll fenn. Sok pénzt megtakarit ha harisnyáit

Lippner Márknál szerzi be.

Eladó

1 kazal lucerna

a várostól 10 percnyire.

Czim: a kiadóhivatalban

Különvonat

a Félix-fürdőből Várad-Velencze és Nagy-Várad állomásra.

Október 1-től minden este **8·06** perckor külön vonat indul a Félix-fürdőből, minek következtében a városi kiránduló közönségnek a gyorfürdő igénybevételére teljes 3 óra áll rendelkezésére.

Indulás: Nagyváradról: délután **4** óra **28** perckor Várad-Velencéről. **4** óra **38** perckor. Érkezés a Félix-fürdőbe **5** óra **06** perckor **Visszautazás** este **8** óra **06** perckor.

Fürdők, pihenők, folyosók, éttermek mindig fütve. Meghülés teljesen kizárva. Bentlakóknak penzio-rendszer. Fürdés, lakás, élelmezés heti 56 koronától. Posta, távirda, telefon egész éven át nyitva.

Csúz, ischiász, izületi lobok és mindennemü reumatikus bántalmaknál **évszázadok óta** a **Félix-gyógyfürdő kénes hévviz forrásait** kitünő eredménnyel használják.

Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság

Nagyvárad, Kossuth Lajos-utca 6-ik szám.

Részvénytőke 4.000.000 korona

Tartalékok 915.000 korona

Elfogad **betéteket** könyvecskékre, folyó (cheque) számlára és azokat a mindenkori pénzviszonyoknak megfelelő legmagasabb kamatláb mellett (naptól-napig) gyümölcsözteti.

Leszámitol **váltókat.**

Előlegeket nyujt **értékpapirokra.**

Épitkezési és jelzálogkölcsönöket engedélyez.

Törlesztéses-jelzálogkölcsönöket nyujt 10—50 évi időtartamra a legelőnyösebb feltételek mellett.

Vesz és elad tőzsdén jegyzett értékpapirokat, beváltja a kisorsolt cimleteket és szelvényeket dijmentesen.

Foglalkozik továbbá a bankszakma összes ágaival.

Szent László-nyomda részvénytársaság, Nagyváradon